

Raportul de convergență al BCE privind Letonia (2013) și câteva lecții pentru statele-candidat

Comitetul pentru Pregătirea Trecerii
la Euro

28 iunie 2013

Îndeplinirea criteriilor de convergență economică (I)

- Letonia îndeplinea, la data redactării Raportului de convergență, toate criteriile economice, după cum urmează:

Nr. Crt.	Criteriul	Perioada de referință	Nivel maxim/minim	Nivel atins de Letonia	Proiecții
1	Rata medie a inflației	mai 2012-apr.2013	$\leq 2,7\%$	1,3%	1,4-1,8% (2013) 2,1-2,7% (2014)
2	Deficitul bugetar	2012	$\leq 3\%$ PIB	1,2%	1,2% (2013)
3	Datoria publică	2012	$\leq 60\%$ PIB	40,7%	43,2% (2013)
4	Rata medie a dobânzii TL	mai 2012-apr.2013	$\leq 5,5\%$	3,8%	
5	Curs de schimb	ultimii doi ani	$\pm 15\%$	$\pm 1\%$ (bandă de fluctuație stabilită unilateral)	

- Se remarcă faptul că proiecțiile pentru unele criterii (de ex., inflația) prezintă o deteriorare după intrarea în zona euro, fapt confirmat și de experiențele anterioare ale Slovaciei și Estoniei.
- Ca o concluzie, Raportul menționează că, deși Letonia se situează în limitele valorilor de referință ale criteriilor de convergență, **sustenabilitatea pe termen lung a convergenței economice a Letoniei constituie un motiv de preocupare.**

Îndeplinirea criteriilor de convergență economică (II)

- La prima variantă a Raportului au fost făcute observații de 12 bănci centrale (din cele 27 ale statelor membre ale UE). Sugestiile au acoperit un spectru larg, de la abordarea maximalistă, de **luare în considerare a tuturor informațiilor relevante** (Banca Națională a Belgiei), până la abordarea minimalistă, de **focalizare exclusiv pe îndeplinirea criteriilor de la Maastricht** (Banca Națională a Bulgariei). Forma în care a fost redactată varianta finală a Raportului arată că primul punct de vedere din cele prezentate a avut câștig de cauză.
- De exemplu, în acest Raport a fost inserat paragraful:
“Acumularea dezechilibrelor din perioada anterioară demonstrează că simpla îndeplinire temporară a criteriilor numerice de convergență **nu constituie o garanție în sine pentru succesul statului respectiv ca membru al zonei euro**. Dimpotrivă, țările care aderă la zona euro **trebuie să facă dovada caracterului sustenabil al procesului de convergență și să își demonstreze capacitatea de a respecta în orice moment angajamentele pe care le implică adoptarea monedei unice**, atât în interes național, cât și în interesul zonei euro în ansamblu. Din acest motiv, analizele de țară acordă o atenție deosebită **aspectelor legate de caracterul sustenabil al convergenței**” (subl.ns.)

Îndeplinirea criteriilor de convergență economică (III)

- În spiritul sus-amintit, de luare în considerare a tuturor informațiilor relevante, Raportul trage o serie de semnale de alarmă privind anumite vulnerabilități ale economiei letone:
 - necesitatea îmbunătățirii **funcționării pieței muncii**, în care o rată înaltă a șomajului coincide cu discrepanțe ale calificărilor și cu lipsa forței de muncă din anumite sectoare;
 - **calitatea instituțiilor și a guvernancei** indică nevoia de progres în acest domeniu;
 - ponderea mare a **economiei subterane** implică pierderi de venituri bugetare, dar și o distorsionare a competiției, reducând atractivitatea țării ca destinație pentru investițiile străine;
 - faptul că sectorul bancar se bazează pe o parte semnificativă (și în creștere) de **depozite ale nerezidenților** reprezintă un risc semnificativ la adresa stabilității financiare.

Îndeplinirea criteriilor de convergență economică (IV)

- În cele ce urmează, sunt prezentate câteva aspecte tehnice, specifice anului 2013, în stabilirea valorilor de referință aferente criteriilor de convergență.
- În stabilirea valorii de referință pentru criteriului de inflație s-au luat în calcul performanțele celor mai bune trei state, respectiv Suedia (0,8%), Letonia (1,3%) și Irlanda (1,6%), având o medie de 1,2%, la care se adaugă 1,5%, rezultând un nivel al criteriului de inflație de 2,7%. A fost exclusă din calculul valorii de referință Grecia (inflația de 0,4%) pe considerentele că rata inflației a fost **semnificativ inferioară** față de cele înregistrate în alte state membre și că acest lucru s-a datorat unui foarte pronunțat deficit de cerere, **cu un caracter excepțional**.
- **Comentariul I:** În discuțiile pe marginea Raportului s-a pus întrebarea în ce măsură o rată a inflației cu numai 0,4% mai mică decât a următorului stat poate fi considerată “semnificativ inferioară”. De fapt, BCE nu și-a respectat, în acest caz, propriile sale reguli nescrise, arătând că există suficient spațiu pentru măsuri discreționare.
- **Comentariul II:** Se poate pune întrebarea de ce unui stat care face parte, precum Letonia, din cei mai buni trei performeri, i se mai aplică procedura calculării valorii de referință. Răspunsul, contraintuitiv, este acela că, teoretic, un stat poate avea a treia cea mai mică inflație din UE, dar dacă celelalte două state au inflații cu mult mai mici (și nu sunt declarate “outliers”), este posibil ca media astfel rezultată să dea o valoare de referință în care statul al treilea să nu se califice (!).

Îndeplinirea criteriilor de convergență juridică

- Raportul menționează că Letonia a îndeplinit toate cerințele legate de realizarea convergenței juridice. Totuși, pentru asigurarea certitudinii juridice a criteriului privind **independența instituțională**, este necesară clarificarea art.43 din Statutul Băncii Naționale a Letoniei referitor la supravegherea băncii centrale de către Parlament.
- **Comentariu:** Banca Națională a Letoniei a arătat ca Legea care reglementează activitățile Parlamentului este Legea cu privire la Regulamentul de procedură al Parlamentului. Conform acesteia, singurul instrument de supraveghere în ceea ce privește banca centrală este dreptul de a pune întrebări guvernatorului băncii centrale, Parlamentul neavând alte mecanisme sau instrumente de supraveghere. Prin urmare, Letonia consideră că art.43 din statutul BNL este compatibil cu principiul independenței băncii centrale și că nu este necesară o modificare a sa. De altfel, **BCE și-a exprimat același punct de vedere în două avize la sfârșitul anului 2012**, cu ocazia modificării Statutului băncii centrale.

Câteva lecții pentru statele-candidat (I)

- **Lecția nr.1:** Pe măsura trecerii anilor, discuțiile privind sustenabilitatea convergenței economice iau în calcul tot mai multe informații, de natură cantitativă și calitativă, care depășesc cu mult cadrul fixat prin Tratatul de la Maastricht. Câteva exemple:
 - se fac trimiteri la clasamente internaționale precum cele din “Ease of Doing Business Report” (IFC și Banca Mondială); “Worldwide Governance Indicators” (Institutul Băncii Mondiale); “Global Competitiveness Index” (World Economic Forum); “Corruption Perception Index” (Transparency International), în contextul evaluării calității instituțiilor, a mediului de afaceri și a guvernanței;
 - sondaje de opinie privind sprijinul populației pentru măsuri nepopulare, precum devalorizarea internă (scăderea salariilor nominale) în scopul recâștigării competitivității;
 - se ia în considerare participarea la SSM (Single Supervisory Mechanism), în contextul examinării stabilității financiare;
 - se fac aprecieri referitoare la dimensiunile economiei subterane;
 - deși nu este considerat un criteriu formal (deocamdată), evaluarea Tabloului de Bord (mai ales de către Comisie) va fi parte din evaluarea globală a statului membru candidat; de asemenea, recomandările de țară nu vor putea fi ignorate (mai ales modul în care statul membru candidat a răspuns, istoric vorbind, acestor recomandări, prin implementarea sau nu a acestora).

Câteva lecții pentru statele-candidat (II)

- **Lecția nr.2:** Reformele structurale trebuie finalizate, pe cât posibil, înainte de solicitarea adoptării euro. Altfel, ele constituie potențiale vulnerabilități, care sunt examinate în detaliu de BCE. Exemple în acest sens (pe cazul Letoniei):
 - problemele cauzate de potențiala închidere a unui mare combinat siderurgic, cu un cost fiscal de 0,5% din PIB și cu o pondere în PIB de 0,7%
 - impactul pe care creșterea, până în 2016, a contribuțiilor la pilonul 2 de pensii îl va avea asupra îndeplinirii de către Letonia a Obiectivului său pe Termen Mediu (MTO)
 - impactul modificării prețurilor administrate.
- **Lecția nr.3:** Băncile centrale participante la discutarea Rapoartelor de convergență dovedesc o foarte bună memorie instituțională. Chiar atunci când reprezentanții acestora se schimbă, ei dovedesc o cunoaștere în detaliu a problemelor abordate cu câțiva ani în urmă, mergând până la chestiuni de “finețe”.

Câteva lecții pentru statele-candidat (III)

- **Lecția nr 4:** Intrarea în ERM II și adoptarea euro este și un proces de pregătire instituțională pe termen mediu și lung; aceasta implică:
 - participarea activă la grupurile de lucru de la Bruxelles (luarea de poziții la documentele comunitare)
 - coordonarea inter-instituțională (poziția *comună* a reprezentanților României)
 - cunoașterea și înțelegerea în detaliu a instituțiilor europene și a reformei guvernantei economice care are loc la nivelul UE.
- **Lecția nr 5:** O atitudine prietenoasă a celorlalte state la momentul analizării unei candidaturi presupune un lobby făcut atât la Bruxelles, la Comisie, la Coreper II, Ecofin, EFC și EFC-A, cât și la nivelul fiecărui stat membru.